

Het Reusken en de bewoners

De naam "Reusken" wordt meestal gelezen als dialect voor Roosje. Reusken of rösken betekent echter ook rus, veldbies. Vroeger hadden ze bij ons veel omgang met het Reusken. Zij hadden een paar stukken grond vlak bij ons huis liggen, zodoende kwamen ze veel bij elkaar. Dit waren de vorige bewoners. Nog vroeger woonden er ook mensen met de naam Reusken. Omstreeks 1800 huwden Jan Roelofs of Reusken en Willemina Reusken. Het was vroeger vaak zo dat men de naam van de boerderij aannam, of wat ook vaak gebeurde, dat men zijn eigen naam en de naam van de boerderij samenvoegde. Ze hadden een dochter, Antonia Roelofs of Reusken, geboren in 1813 en overleden op 1 Mei 1873. Antonia huwde met Antonius Oosterhuis of Krieger, - alweer de boerderijnaam er achter -, geboren op 12 Juni 1804 te Diepenveen en overleden op 28 December 1879. Antonius was geboren op het Oosterhuis, op de oude Krieger, nu Klein Lankhorst. De nieuwe Krieger was waar nu Nijkamp is. Antonius Oosterhuis of Krieger en Antonia Roelofs of Reusken kregen acht kinderen, het geslacht waar dit stuk meest over gaat.

Joannes (Jan) Oosterhuis of Krieger geboren op 31 Augustus 1833 en overleden op 31 Maart 1911. Hem kan ik mij nog net herinneren, hoe ze bij ons kwamen koffie drinken.

Antonia Oosterhuis of Krieger, geboren op 8 September 1838 en overleden omstreeks 1918 te Heeten. Tonia kan ik mij nog goed voorstellen met het plooimutsje. Ze liep wat moeilijk, als ze dan noa 't kammenet (kabinet) liep dan ging het pospas, pospas en piep zei de deur van het kabinet dan.

Antonie Oosterhuis of Krieger geboren op 19 April 1842 en overleden omstreeks 1919 te Heeten. Reuskes Tone, zoals wij hem altijd noemden. Van Tone staat in het bevolkingsregister, dat hij op 23 Mei 1883 is vertrokken naar Olst en op 30 April 1884 op het Reusken is teruggekeerd, maar hier heb ik nooit iets over horen vertellen, ik vermoed dat hij daar een jaar bij een boer heeft gediend als knecht.

Hendrika Oosterhuis of Krieger, geboren op 8 September 1851 en overleden omstreeks 1925 te Heeten. *Dike* was de jongste van de Oosterhuis of Kriegers, die in die tijd nog op het Reusken woonden. Dan was er nog een zuster geweest, *Johanna*, waar verder mij niets van bekend is, als dat deze is geboren op 11 Juni 1831 en overleden op 5 Mei 1875. Nog een zuster, *Willemina*, geboren 25 Januari 1836 en verder niets van bekend. Dan was er nog een broer, *Mannes*, geboren 1847, waarvan Grootvader zei, dat hij Juni 1870 vertrokken was naar Amerika. Nog een zuster *Maria*, geboren op 27 Augustus 1850 en verder is er niets van bekend. De heel vroegere bewoners van Kogelman (nu G. Rodijk) heetten ook Reusken. Men noemden hen toen nog wel Reuskes Gait en Ante. De eerste man van Ante was Jans Reusken. Reusken was vroeger, en is dit nog, vaarnoaber van ons. Een vaarnoaber was een buurman die twee paarden had, hij moest de brudswage rijden als er een trouwerij was. Dan deed hij twee paarden voor de versierde kleedwagen en een reusken aan het heufstel van de paarden en een reusken aan de zwuppe (zweep). Als er een dode in de buurt was, dan moest hij doonvaren (rijden met de lijkwagen). Behalve de broers Jan en Tone en de zusters Tonia en Dieke was er nog een oude knecht Gait Schotman. Dan was er nog de hond Turk, zo'n ruwe bruin beest. Daar was ik vroeger altijd bang voor. Als ze in de weide bij ons aan het werk waren, en ze dronken bij ons koffie, liep Turk altijd met ze mee. Dan zag hij zichzelf in de spiegel en begon hij te blaffen. Ik was toen nog maar zo'n jaar of vier à vijf. We mochten altijd een keer in het jaar naar Reusken naar de visite. Ik weet nog dat wij dan samen met de kinderen van Holterbroek mee mochten. Dat vonden wij maar wat fijn, ook al omdat je dan zat krintenstoete (krentenbrood) of stoete met keeze (kaas) mocht eten. Vroeger liep de weg naar het Reusken verder hier op aan schuin door de weide naar de achterdeur langs de kolk. Dicht bij de kolk stond een eikenboom, met bovenin een wagenrad voor de ooievaars. Of er ooit een eileuvels (ooievaars) nest in heeft gezeten, daar heb ik nooit van gehoord. Mogelijk is het wel, vroeger waren er veel meer

ooievaars. Dan was er nog een grote kolk op de scheiding van de weide en het veld: de vroegere schoapekolk, die ze ook als bleekolk gebruikten. Verder liep er nog een voetpad, door Reuskes nieuwenkamp richting karkpad. Het kerkpad liep vanaf de Vlessendiek langs Kogelman, door het Hemmekesveld naar de Poggenbeld. Vandaar langs de Celle naar Heeten. Dit pad gebruikten de Reuskes altijd als ze naar de kerk gingen. De nieuwe kamp was een kamp aan de Vlessendijk, nu bij Grolleman voor de deur. Daarnaast was de paardweide en daarvoor de lageweide. Heel vroeger moet het huis gestaan hebben vlak aan Haverstrengs Venne, wat nu van Bouwhuis is. Ik denk dat het Reusken enige eeuwen geleden de plaats Haverstreng was. Wat heden nog Haverstreng heet, werd in heel oude kerkelijke archieven Klein Haverstreng genoemd. Het oorspronkelijke Haverstreng was vermoedelijk het Reusken. Het Reusken had vroeger nog de mars, nu van Anton Haverslag, en dan het koeland bij ons voor de achterdeur. Verder hadden ze nog het vuurste nie'je bij ons voor de deur en het achterste nie'je, langs de leide tot voorbij Veldermans vlesse tot aan onze krol. Het Reusken zat vroeger met veel stukken grond tussen andermans land in. Hendrikoom van Schoonheten zei altijd: "Den oalen Reusken is doar nooit eerlijk an e kommen." Hendrikoom had de oude Reusken niet kunnen uitstaan. Toen die was gestorven (28 Dec. 1879), was Hendrikoom knecht bij Grootvader. Hij hoorde het nieuws en zei: "Goddank." Dat was hem als jongen toen nog niet kwalijk te nemen. Vroeger, voor de Markeverdeling van 26 Julij 1858, was er veel gemeenschappelijke grond. Men kon door aangraving, zoals dat heette, en door er een sloot of walletje om heen te graven, zich bepaalde stukken land toe eigenen. Zo zal het Reusken de slechtste stukken er wel niet hebben uitgezocht. In de zeventiende eeuw werd het Roosjen al genoemd. Om bij laatst genoemde stukken land te komen, moest het Reusken over de nieuwe kampsweg, over de lange diek, bij ons achter de schuur over de spikke in de vlesse (weide). Vandaar door het mennegat, door de waterleiding, waar geen brug of spikke was, maar de kanten van de waterleiding waren daar schuin aangegraven, zodat ze daar zo de koeien doordreven. Ook de paarden met een voer hooi moesten er zo doorheen. Men kan zich nu niet meer voorstellen hoe primitief toen alles nog was.

Ik kan mij dit alles nog goed voorstellen. Ik kan de plek nog wel aanwijzen, waar het mennegat van het voorste en achterste lendjen (weidje) was. Als wij de koeien vanuit de vlesse naar de kleine moat dreven, moesten ze door de leide, maar dan kwamen ze eerst in het steegje. Dit was een wegje tussen Reuskes voorste en achterste nieuwe. Het wegje was aan beide zijden begrensd door een houtwal. Het was hier altijd zo rustig en stil dat ik er verscheidene keren heb vertoefd. Zo stelde ik mij de Hof van Eden voor, waar Adam en Eva hadden gewoond. 's Zomers werden deze weiden door Reusken eerst gehooit. In de nazomer dreven ze er de koeien naar toe, op de etgarre, zoals Grootvader het etgroen altijd noemde. En dit was soms een gehijster, als onze koeien dan in de vlesse liepen, en die van Reusken daar dan doorheen moesten. Dan kwamen die van ons daar op af, en dan maar elkaar stoten zodat de heurns (horens) er soms afvielen. Het was dan heel wat om de beeste weer uit elkaar te krijgen. Tone was een keer in de peerdesloot gevallen, toen er een koe achter het Langendieks hekke was gelopen. Tone wilde de koe er achter heen drijven, maar het dier draait zich om en drukt Tone in het water. Marinusoom, die Tone beloerde door de gleuven van de schurerdeure, had schik. Tone naar huis, hij dacht dat niemand het had gezien. Als vroeger Jan en Tone het laatste voer hooi hadden opgehaald, waren ze bovenop het hooi gaan zitten en hadden dan gezongen. Grootvader wist nog precies welk versje, iets van vrij Amerika, en als broederkens voor elkaar. Het Reusken had hier in de buurt de eerste grusmesine (grasmaaimachine), dit was in negentienhonderdelf of twaalf. Ik zie Tone nog zo zitten op de machine met twee paarden, Gait de knecht er met de hark achteraan. Het was in het achterste nie'je en wij kinderen stonden er met verwondering naar te kijken. Dat ze voor zulke oudere mensen toch wel vooruitstrevend waren, bewijst wel dat ze toen ook al een dorsmachine hadden, en een karnmolen. De oudere mensen schudden wel eens het hoofd om die wonderdingen, en dat het grote uitvindingen waren. Grootvader vertelde wel eens dat de Vader van Jan en Tone vroeger veel oer (ijzererts) had gevaren (gereden) met paarden en wagen naar Deventer, waar het in de boot geladen en naar de

smeltovens werd vervoerd. Reusken dan moest er 's morgens vroeg uit om op weg te gaan en 's winters al in 't donker. Eens op een morgen stapt Reusken uit de beddestee en tred (trapt) met de blote veute (voeten) op het hete hangijzer. Dat kwam zo van het vuur, zijn vrouw had pannekooke (pannekoek) gebakken. Reusken de voeten van onder helemaal verbrand. Ja, wat nu gedaan, het oervaren moest doorgaan, en men neemt een zak, vult die met koestr... zo achter de koeien vandaan. Reusken met de blote voeten in de zak, op het vuurkistje (kistje voor in de wagen) en hen oervaren. Vroeger kon je maar niet zo een dokter opbellen, men wist niet anders. Ja, wat zou ik dergelijke verhalen nog eens graag weer horen vertellen. Hoe ze bij het Reusken vroeger eens een koe hadden gesmokkeld. Dat was een koe slachten zonder de daar toen verschuldigde accijns voor te betalen. Ze hadden ze het vlees door het slop met de vurke (hooivork) op de balken gestoken, om het daar in te zouten. Smokkelen werd in die tijd streng gestraft en je was ook het vlees kwijt. In een dergelijke belastingontduiking zag men geen kwaad. Wat zou ik al die mensen nog eens graag zien zoals ze vroeger leefden, Jan en Tone met de steile petjes en Tonia en Dike met het witte mutsje, de bonte scholk (schort), het knupdeuksken en de witte klumpkes. De grote plaggenhoop voor de achterdeur, de oale schure, en dat ekenbuske (eikenbosje) achter de berg. De noaberhulp (burenhulp) werd vroeger gevoeld als een heilige plicht, zowel in voor als tegenspoed. Kinderen werden geboren, huwelijken voltrokken en doden uitgedragen, alles volgens de oude gebruiken en zeden en eigen geloof. Het waren steeds de burenen die in dit alles meeleeften en verschillende zaken verzorgden. De kermissen waren even goed hoogtijdagen als oud en nieuwjaar. De kerstdagen en in het bijzonder kerstavond, werden als bijzonder Heilig beschouwd, waarop alleen het hoognodige werk werd gedaan. Vader had een keer bericht gekregen dat hij riet moest halen van het kanaal en dat kon hij alleen niet af, now dan mar effen noa Reusken of die kan helpen, maar daar waren ze juist aan het mesten met twee wagens. "Nee", had Tone gezegd. "Uutspannen, wie kunt maan wè wier mesten." Voordat Gait Schotman er als knecht was, hadden ze bij Reusken Hannink Jensie (de Stippe) gehad, maar die was Dieke een beetje lastig gevallen. Toen de anderen noa de kärke waren, had hij Dieke niet door de deur willen laten. Dieke had gezegd: "Ak duur de duure wol, dan dee hie wier zoo", zij had hierbij de armen uitgespreid. Gait Schotman had vroeger zo best kunnen eten, ze hadden hem een keer dikke darmen, die men altijd gebruikte om meelworst te maken, in de panne broan (gebraden). Gait had ze lekker opgegeten.

De veiling van het Reusken

Toen de Oosterhuis'en ouder werden, besloten ze om de boerderieje an de kaante te doon (van de hand te doen) en in Heeten dicht bij de kerk een huisje te bouwen. Dit gebeurde aan de Holterweg. Gait Schotman, die toen al bejaard was, ging met hen mee. Hij ging toen later op daghuure bij Schoorlemmer. Zo werd dan Reuskesplaats publiek verkocht, en gemijnd door de Heer H. van Leusen, voor de Heer Herman Cornelis Jakobus Caderius Van Stockem, Eerste Luitenant der Huzaren, wonende te Diepenveen. Ik schrijf deze inzate en verkoop in zijn geheel over om aan te tonen hoe laag de grondprijs toen was. Vooral de heide en vennen kostten heel weinig. Notaris Osse te Raalte, zal op maandag 5 Mei 1915 in het koffiehuis van W. Tepperik te Heeten, bij inzate en maandag 19 Mei d.a.v. in het koffiehuis van Bosgoed, aldaar, bij toeslag Publiek verkoopen, telkens nam. 2 uur.

Voor de familie Oosterhuis of Krieger:

Het gunstig bekende Boerenerve Reusken, bestaande uit Huis met Schuren, Tuin, Vruchtboomen, uitmuntend Bouw- en Weiland, en Heidegrond, zeer geschikt voor ontginning, aan de Hagelsteeg, en de weg van Bathmen naar Heeten, en naar Espelo, in de Achterhoek te Heeten, Gemeente Raalte, samen groot 25 hectaren, 49 aren en 30 centiaeren.

Te veilen in perceelen, kolommen en massa.

Aanvaarding 15 November 1913, Betaling 3 November 1913.

Aanwijzer A. Oosterhuis.

Omschrijving der perceelen:

Het Erve Reusken.

Het huis met schuren, bergen, tuin, bouw en weiland, akkerheg en heide samen groot 6.36.10 H.A. belast met weg van 4 meter, ten bate van perceel 4 ingezet op *f* 4.100.-
hooggeld *f* 100.- gemijnd voor *f* 5.000. -

- 1e perceel Bouw en grasgrond en akkerheg en gedeelte van de kamp samen groot ongeveer
1.73.20 H.A. belast met overweg van 4 meter breed, ten behoeve van perceel 3 ingezet op
f 925.- hooggeld *f* 75.- gemijnd door Ten Velde voor *f* 1.250.-
- 2e perceel Bouw en grasgrond, achterste gedeelte van de kamp samen groot ongeveer 1.50.70 H.A. weegt uit over de zuidoostzijde van perceel 2 ingezet door Ten Velde *f* 825.- hooggeld *f* 75.- gemijnd voor *f* 1.200.-
kolom van de perceelen 2 en 3 groot 3.23.90 H.A. gemijnd voor *f* 2.450.-
kolom van de perceelen 1- 2 en 3 groot 9.60.00 H. A. gemijnd voor *f* 7.500.-
- 3e perceel Weiland de Paardweide weegt uit over Noord Oostzijde van perceel 5 samen groot ongeveer 10.30 H. A. ingezet Ten Velde voor *f* 525.- hooggeld *f* 75.-
gemijnd voor *f* 700.
- 4e perceel Weiland de Kleine Weide belast met overweg over de Oostzijde ter breedte van 4 meter ten behoeve van perceel 4, de koper van dat perceel heeft het recht die weg in goeden toestand te maken, ingezet Hunneman voor *f* 425. -
hooggeld *f* 50. - gemijnd voor *f* 475. -
- 5e perceel Bouwland, den Nieuwen Kamp samen groot ongeveer 1.10.50 H.A. ingezet H.Herder voor
f 525.- hooggeld *f* 75. - gemijnd voor *f* 650. -
kolom van de perceelen 5 en 6 groot 1.96.90 H.A. gemijnd voor *f* 1.125.-
- 6e perceel Heidegrond aan de weg samen groot ongeveer 1.94.30 H. A. ingezet E. Krikken voor *f* 300. -hooggeld *f* 25. - gemijnd voor *f* 325. -kolom van de perceelen 4- 5- 6 en 7 samen groot 5.91.50 H.A. gemijnd voor *f* 2.150. - de kolommen van 1 tot en met 7 samen groot 14.61.50 H.A. gemijnd voor *f* 9.650. -
- 7e perceel Hooiland aan de weg van Bathmen naar Heeten samen groot 1.66.90 H. A. ingezet Bouwhuis
f 725.- hooggeld *f* 75. - gemijnd voor *f* 900.-
- 10e perceel Het voorste Nieuwe bij Marsman samen groot 1.22.00 H. A. ingezet Hunneman *f* 450, -hooggeld
f 25, - gemijnd voor *f* 575, -.
- 11e perceel Weiland Het Achterste Nieuwe bij Marsman groot 0.80.70 H. A. ingezet M. Marsman *f* 300. - hooggeld *f* 50. - gemijnd voor *f* 350.-
kolom van perceelen 10 en 11 groot 2.02.70 H. A. gemijnd voor *f* 925. -
kolom van de perceelen 9 - 10 en 11 groot 3.69.60 H.A. gemijnd voor *f* 1.900.-
kolom van de perceelen 1 tot en met 11 groot 19.85.70 H.A.
- 12e perceel Heidegrond aan de weg naar Heeten en de Hagelsteeg Zuid Oostelijk gedeelte groot 1.85.20 H.A. inzet H. Schrijver *f* 140. - hooggeld *f* 40. - gemijnd *f* 200.-
- 13e perceel Aan de weg naast vorige perceel groot 1.88.20 H. A. ingezet Van Leusen *f* 50.-
hooggeld *f* 20. - gemijnd *f* 70. -
- 14e perceel Heidegrond aan de weg naast vorige perceel groot 1.90.20 H. A. ingezet Hunneman *f* 80. -hooggeld *f* 20. - gemijnd *f* 100. -
kolom van de perceelen 12- 13 en 14 groot 5.63.60 H. A. gemijnd *f* 350. -
massa groot 25.49.30 H. A. gemijnd H. van Leusen
De koper van perceel 1, moet overnemen, de karnmolen, dorschmolen, sleeten en de boomen, Uitbedongen, hekken, posten, rikken en draad, 2 jonge peereboomen en een appelboom, benevens het gebruik van de Oostelijke berg tot 1 Mei 1914 en Verkooper, behoudt zich het recht voor, de

helft aan het bouwland in elk perceel, dit najaar, toe te zaaien, en de oogst daarvan in het volgend najaar, geheel weg te halen, op dezelfde datum geveild, voor de Heer G. Marissink, een stuk heidegrond, vroeger bouwland, en bosch gunstig gelegen aan de Deventerweg bij de Vette Hen, en heidegrond aan de Hagelsteeg, bij de Groote Schaars te Heeten, gem. Raalte. Zeer geschikt voor ontginning groot 7. 80. 50 H. A. aanvaarding dadellijk na de toewijzing.

Betaling 3 Nov. 1913, aanwijzing te bekomen, bij den eigenaar, op het erve Kleine Schaars,

- 1e perceel Heide en bosch, aan de Deventerweg en Bergs, groot 1. 33. 20 H. A. ingezet Joh. Marissink
f 225. - hooggeld f 25. - gemijnd f 300. -
- 2e perceel Aan de weg naast vorige perceel groot 1. 34. 90 H. A. ingezet Hunneman f 225. -
hooggeld f 50. - gemijnd f 400. -
Kolom van de perceelen 1 en 2 groot 2.68.10 H. A. gemijnd f 900. -
- 3e perceel Heide en dennen aan de weg bij vorige perceelen groot 1. 04. 60 H. A. ingezet Hunneman f 80.-hooggeld f 10. - gemijnd f 140. -
Kolom van de perceelen 1 - 2 en 3 groot 3. 72. 70 H. A. f 1.025.-
- 4e perceel Heidegrond aan de Hagelsteeg, bij de Schaars Sectie H van no 1241 het Zuidwestelijk gedeelte
2.08.60 H.A. f 130. - f 160. - ,
- 5e perceel Heidegrond van de weg naast het vorige perceel Sectie H van no 1241 het Noordoostelijk gedeelte 2.07.20 H. A. f 160. -. Kolom van de perceelen 4 en 5 groot 4. 15. 80 H. A. f 450. -.

De scheidingen der perceelen zijn op het terrein door paaltjes en kielspitten aangeduid.

Voor al deze laatste stukken "heide en dennen" zoals wij ze altijd noemden, kan ik mij nog zo goed voorstellen in de staat waarin ze door de natuur zelf was gevormd. Het is nu allemaal cultuurgrond. Kleinen Schaarsveld zeiden wij altijd, dat lag vlak naast onze veld en het verschilde hier ook niet mee. Maar in onze veld was een groot venne. Wat hebben wij, mijn broer Hendrik en ik, hier vaak rondgezworven, vooral in het voorjaar. Dan gingen we eieren zoeken van de wilpen (wulpen). In het venne van de blauwmeeuwen, de tuteurs (tureluur) en de grutto. We vonden ook wel eens een kievitsnest. In Kleine Schaarsveld bij de Schaarskolk was vaak een kolonie kemphanen. Hun nesten hebben wij ook wel eens gevonden. Wat was het een prachtig gezicht als die vogels met hun prachtig gekleurde halskragen met elkaar vochten! Vogels die ook nog vrij veel voorkwamen waren de korhoender (korhoenders). Als die in het voorjaar aan het baksteren (baltsen) waren, kon je ze al van ver horen. O, wat was dit alles mooi! Wat is het eigenlijk jammer, dat er niet iets van deze natuur is overgebleven. Het is allemaal aan de alles opeisende cultuur ten offer gevallen. Zo iets moois als die ongerepte natuur van toen kan ik mij niet voorstellen, dat moet men gezien hebben, vooral als die prachtige hei bloeide. Dat vergeet men nooit weer. Als in de voorzomer de plaggenmeeiers de plaggen op hoopjes van vijf bouwden, om later aan de plaggenhoop te worden gereden. Het veilingverslag heb ik overgenomen om aan te tonen voor welk een bespottelijk lage prijs de heidevelden in 1913 werden verkocht.

Zo zie ik dat een perceel heidegrond groot 1.88.20 H.A. werd ingezet voor f 140. - en gemijnd voor f 200. - en een perceel venne (veengrond) groot 1.90.20 H.A. werd ingezet voor f 50. - en gemijnd voor f 70. -.

Ook ziet men vaak in dit veilingboekje drie koopsommen staan, het eerste was het bedrag waarvoor het bij de inzate was ingezet, het tweede bedrag was dat men tussen de inzate en de toeslag bij de Notaris nog bij dit eerste, nog kon opzetten, natuurlijk vermeerderd met het bedrag waar het op stond, dus zo: inzet f 100. -, f 25. - hoger maakt f 125. -, en het derde bedrag was waarvoor het was gemijnd. Ook kreeg men toen net als nu inzettersgeld, maar toen was er ook nog hooggeld, ik weet niet meer hoeveel, maar dit was wel minder als inzetgeld.

Ook ziet men hier dat de scheiding tussen de percelen heidegrond van verschillende eigenaren werd aangeduid door een kielspit. Dit was een greppeltje van een schop breed en een schop diep. Men deed wel door het een spit op de scheiding op te hogen. Dergelijke afscheidingen konden gemakkelijk de eeuwen doorstaan, want koeien kwamen hier praktisch niet. Alleen in de herfst met slecht weer heun (hoedde) Grootvader de beeste in het veld tussen de dennen. De schapen vernielden dit spit niet. Voordat de Reuskes vertrokken hielden ze eerst arfhuus (boeldag of verkoop van werktuigen en gereedschappen, veebeslag enz.). Een arfhuus trok altijd veel belangstelling. Jansen (de winkelier) was er met een kreumke (kraampje) met koek en andere zoetheid, maar ik kan mij hier niets van voorstellen, omdat wij hier niet naar toe mochten. De Meester op school wilde ons niet vrijaf geven: "Je loopt de mensen maar in de weg." Dat was voor ons een bittere teleurstelling, omdat wij van onze ouders wel mochten. 's Avonds gingen wij even kijken, maar alles was zo doods en stil in de stallen en schuren. Het leven als boerenbedrijf was helemaal uitgeblust. Ik kan mij voorstellen wat er door Reuskes is heengegaan als zij die leegheid hebben gezien. Dat alles waarmee zij van kindsbeen af mee waren opgegroeid en waar zij als het ware mee waren vergroeid, nu voorgoed was verdwenen en nooit zou terugkeren. Wij benijdden onze zuster Dieka die van school af was en wel naar het arfhuus mocht, want zo iets was een gebeurtenis waar men nog lang over napraatte. Eén ding heb ik van het erfhuis nog onthouden. Oosterhuis (Poggebelt), een neef van de Reuskes, heeft één van de paarden gekocht en heeft die nog jaren gehad. Hiermede was een mijlpaal gezet in de historie van het Reusken. Een nieuwe periode begon.

De Hereboer en de zetteboer

De Hr. van Stockem, die Reuskesplaats had gekocht, wilde zelf op het Reusken boeren, met een zetteboer (bedrijfsleider). Dit was zijn vroegere oppasser Berend van Gelder uit Wijk, deze was gehuwd met Dirkje Preuter, van geboorte uit Olst. Ze hadden één zoontje. Ze hadden een knecht: Gerrit Grootenhuis. Van Stockem liet het veld tegenover onze nieuwe kamp, wat toen allemaal heide en dennen was, ontginnen en ook liet hij de tegenwoordige oprijlaan aanleggen. Aan weerszijden aan de weg liet hij een zware paal neerzetten, met smeedijzeren koppen en het opschrift "Het Reusken." Hij liet de oude schuur afbreken en de grote schuur met de tussenschuur bouwen. Die staan er nu nog. Ook moest hij natuurlijk vee en varkens aanschaffen en ook een paard. In tweespan bracht hij vaak zijn rijpaard mee, om te paard een kijkje op het Reusken te nemen. 's Zondags kwam hij dikwijls met vrouw en kinderen. Binnen in het huis liet hij ook nog al wat verbouwen. Toen kwam ook de veilige bewaarplaats van geld en waardepapieren voor de dag, namelijk onder de estrikken (tegels) vloer van de keuken. De oude Reuskes hadden die gemaakt. Je moet maar op het idee komen, veilig was het wel. Van Stockem maaide zelf het gras met de machine met twee paarden en dan zei Grootvader: "Nnu ben je een echte boer", en dan had hij schik. Ook werd door ons en van Stockem nog grond geruild, hij kreeg onze velden en wij kregen het voorste nieuwe bij ons voor het huis, en Marinusoom kreeg het achterste. Van Stockem heeft niet lang plezier van het Reusken gehad, want in Augustus 1914 kwam de mobilisatie. Van Gelder en de knecht moesten beiden onder de wapens. Van Gelder had 's morgens tegen Vader gezegd: "Buurman zal ie nog un keer noa die koe willen kieken, die steet op kalven, want wie mut beide opkommen." "Och, 't is mar vuur un paar dage." Hij zal wel niet gedacht hebben dat het vier jaar zou duren. Maar op het Reusken moest hulp komen. Daarom kwam er tijdelijk Tone Jonkman met zijn gezin. Maar door deze gebeurtenissen, de financiële kant zal hier ook wel niet vreemd aan zijn geweest, werd het Reusken reeds binnen enkele jaren weer verkocht. De koper was Anton Hunink, de bekende vleesfabrikant uit Deventer.

De nieuwe bewoners van het Reusken

De Reuskesplaats werd door Hunink verhuurd aan de familie Van Santen uit Werkendam. De familie bestond uit Leendert Van Santen en zijn vrouw Digna Elisabeth Knaap en hun drie zoons, Gabel, Jan en Cor. De laatste studeerde voor onderwijzer en is later in

Nederlands Indië geweest. Hij is met vrouw en dochter in de oorlog in ons land bij een bombardement om het leven gekomen. Zijn zoon Leo, die toen knecht was bij Willems Antoon (die wilde toen boer worden) woont nu nog in Raalte. Ze brachten ze nog een knecht Gerrit mee uit Werkendam, maar die is later weer vertrokken. Het was een hele verandering voor de buurt, zulke vreemde mensen van zo ver weg. Men kon elkaar van weerszijden moeilijk verstaan. Zij hadden ook een heel andere leefwijze. 's Avonds om zes uur, als hier in de buurt iedereen nog druk in de weer was, legden zij het werk neer. De jongens gingen wel eens fietsen of wandelen. Ook kwamen ze wel eens bij ons buurten. De zoon Grabel kon hier niet aarden en vertrok al spoedig naar het Westen. De anderen, vooral de zoon Jan, pasten zich hier al snel aan, maar Jan moest al spoedig onder dienst. Omdat Cor onderwijzer werd, moesten ze toen al gauw een meid en knecht huren. Dit waren Janna Reilink (de Klinke) en Frederik van Ginkel. De Van Santens hadden zwartbont vee meegebracht. Het werd met behulp van de burens van het station in Dijkerhoek gehaald. Allengs begonnen de Van Santens hier in te burgeren, al bleef er nog geruime tijd verschil in leefwijze. In het begin dat ze hier waren hielpen de buen met het dorsen. Ze wisten ze niet dat hier de gewoonte was een boterham bij de koffie te geven. Het was hun niet kwalijk te nemen. De oude Pouwels Dieks had gezegd: "Ad oe jonge ok onger, onze jonge ad zo'n onger." Later hadden ze de burens wel flink onthaald op de wellekumste of oavertrekkensmoal zoals dat heette en hadden ze een heel gezellige avond gehad. Later hadden ze bij het Reusken ook nog een kaasmakerij. De oude Van Santen heeft niet zo heel lang op het Reusken geleefd. De vrouw van Jan Elisabeth Pruisen is na enkele huwelijksjaren bij de bevalling overleden. Jan is later hertrouwd met Bertha Wittink van de Schuilenburg uit Wesepe. Deze zijn beiden ook al overleden. Dochter Dieny is gehuwd met Wim Molendijk uit Pernis bij Rotterdam. Hij is nu boer op het Reusken. De andere dochter, Willy, is gehuwd met Harry Klosters en woont in Schalkhaar. Wim en Dieny hebben twee zoons en een dochter. De oudste zoon Jan zit, net als zijn vader, ook nog in de veehandel. Leo studeert voor dokter, en Bertiny gaat naar de Ulo-school. En zo gaan de oude geslachten heen en komen er nieuwe jonge geslachten voor in de plaats. In de tijd dat Jan nog boer was, had die de plaats al gekocht van Hunink voor f 25.000.-. Het Reuskesveld werd toen aangekocht door Schotmans Hein (Rodijk). Hein heeft het zelf allemaal ontgonnen en heeft er later een boerderij gesticht.

Hunink en de ontginning

Toen de firma Hunink in 1915 of 1916 Reuskesplaats kocht, was dit al een bedrijf van naam. Anton Hunink was in het klein aangevangen. Vader heeft wel eens verteld, dat hij met één varken in de week in een gehuurde kelder was begonnen. Geleidelijk aan groeide tot een groot bedrijf. Hunink had met onze vroegere veld, dat wij met Van Stockem hadden verruild, speciale plannen. Omdat tijdens de mobilisatie 1914 -1918 in de slachterij niet zo veel te doen was, liet hij door zijn arbeiders de grond ontginnen. Hij liet aan de andere kant van de weg een grote schaftkeet bouwen, in Reuskesveld. Nadat de heide eerst met ossen was omgeploegd, moesten de arbeiders met kipkarren de grond egaliseren en werd het grote en het kleine venne tot helemaal aan Haarmansveld dicht gemaakt. De arbeiders hadden nu heel ander werk te verrichten, maar er kwamen blikken met vlees in de schaftkeet, dat maakte veel goed. Ze kwamen 's morgens van Deventer op de fiets. Tegen schafttijd 's middags, kon men ze horen blazen en gingen ze eten. 's Avonds ging de hele stoet weer op Deventer aan. Ook kwam hier voor het eerst zo'n wonderding, een vrachtauto van Hunink, zoiets hadden wij hier nog nooit gezien. Het was een hele gebeurtenis hier heidegrond ontginnen en de oudere mensen schuddekoften (hoofdschudden) en zeiden: "Wat zal doar greuien." Toen het klaar was, werden er gele lupinen gezaaid. Het was een fantastisch mooi gezicht toen die in bloei stonden, en wat roken ze lekker. Ze werden ondergeploegd, en werd er rogge gezaaid, die het al aardig deed, en werd er gras gezaaid, het land werd afgerikt (afgerasterd). Men kon de arbeiders zien lopen, elk met een peultje (paaltje) op de schouder achter elkaar aan, en ja het ging wel eens op zien elvendartigste (elfendertigst). Later heeft Hunink de grond publiekelijk verkocht. Het werd aangekocht door de familie Klein

Lebbink die er een boerderij stichtte (nu Kloosterboer), door Marinusoom (Marsman), door Marissink (nu van Kloosterboer), door Hein Rodijk, en door Bouwhuis, waar nu Johan en Mina (Haverslag) wonen, die er ook een boerderij hebben gebouwd. De jongeren kunnen zich geen voorstelling maken zoals wij ouderen het in onze kinderjaren hebben gekend. Onze veld met dennen hier en daar, het grote en kleine venne, Kleine Schaarsveld, en Reuskesveld met het grote venne. Over een aantal jaren zal er ook van die herinneringen niets meer over zijn dan mogelijk deze op schrift gestelde zinnen. Het zal schijnen of het altijd is geweest zoals het nu is. Men zal zich daar geen bloeiende heide kunnen voorstellen. Ook de weg daar ter plaatse was met heide begroeid, met karresporen er door, zo zie ik het in mijn gedachten nog voor mij.

*Mijn heide hoe mooi,
bloede ge ook voor mijn
met uw purperen tooi,
door regen en zonneschijn,
God gaf ook hier wasdom aan,
Uw Schepping ter eer,
zijt ge alzo ontstaan,
dat wij U danken, o Heer.*